

РЕПУБЛИКА СРБИЈА

МИНИСТАРСТВО ЗДРАВЉА

Зорица Павловић - помоћник министра
Сектор за здравствено осигурање и финансирање у здравству
E-mail: zorica.pavlovic@zdravlje.gov.rs

ПОЛИТИКА ЦЕНА ЛЕКОВА У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

УСКЛАЂИВАЊЕ РЕГУЛАТИВЕ У ОБЛАСТИ ЦЕНА ЛЕКОВА У РС СА ПРОПИСИМА ЕУ

**Директива Савета 89/105/ЕЕС - транспарентност мера којима се
регулушу цене лекова за хуману употребу и њихово
укључивање у ЗДРАВСТВЕНИ СИСТЕМ**

Република Србија примењује одредбе наведене директиве на следећи начин:

- Критеријуми за формирање цене лекова објављени су у „Службеном гласнику Републике Србије“;
- Критеријуми за формирање цена лекова јединствени су за лекове из домаће производње и лекове из увоза и примењују се за лекове чији је режим прописивања на рецепт;
- Одлука о највишим ценама лекова за хуману употребу објављује се у „Службеном гласнику Републике Србије“ најмање једанпут годишње;
- Цене нових лекова који су добили дозволу за стављање у промет објављују се у „Службеном гласнику Републике Србије“ по правилу у року од 90 дана од дана објављивања претходне Одлуке о највишим ценама лекова за хуману употребу.

ПОЧЕТАК СПРОВОЂЕЊА ПОЛИТИКЕ ЦЕНА ЛЕКОВА – 2004. ГОДИНЕ

- Правни основ за контролу цена лекова створен доношењем Закона о лековима и медицинским средствима (август 2004. године).
- Уредба о критеријумима за формирање цена лекова (октобар 2004. године) – транспарентни, објективни и идентични критеријуми за домаће лекове и лекове из увоза.
- Успостављен систем: international reference prices и internal reference prices (систем међународног поређења цена, као и поређења цена упоредивих лекова на тржишту РС)
- Одлука о ценама лекова за хуману употребу (април 2005. године – око 2400 објављених цена лекова).
- Успостављена контрола цена за све лекове са дозволом за лек, независно од режима издавања лека.
- Просечан паритет домаћих лекова износио око 32%

Постојећа правна регулатива

- Закон о лековима и медицинским средствима („Службени гласник РС”, број 30/10 - мај 2010. године)
- Уредба о критеријумима за формирање цене лекова за хуману употребу („Службени гласник РС”, бр. 37/08, 84/08, 88/08, 113/08, 18/09, 72/09 и 13/10) - тренутно је у процедури усвајања предлог нове Уредбе.
- Одлука о највишим ценама лекова за употребу у хуманој медицини чији је режим издавања на рецепт („Службени гласник РС”, број 45/10) - након доношења новог Закона из Одлуке су избрисане цене 352 лека без рецепта - тренутно је у процедури усвајања предлог нове Одлуке.

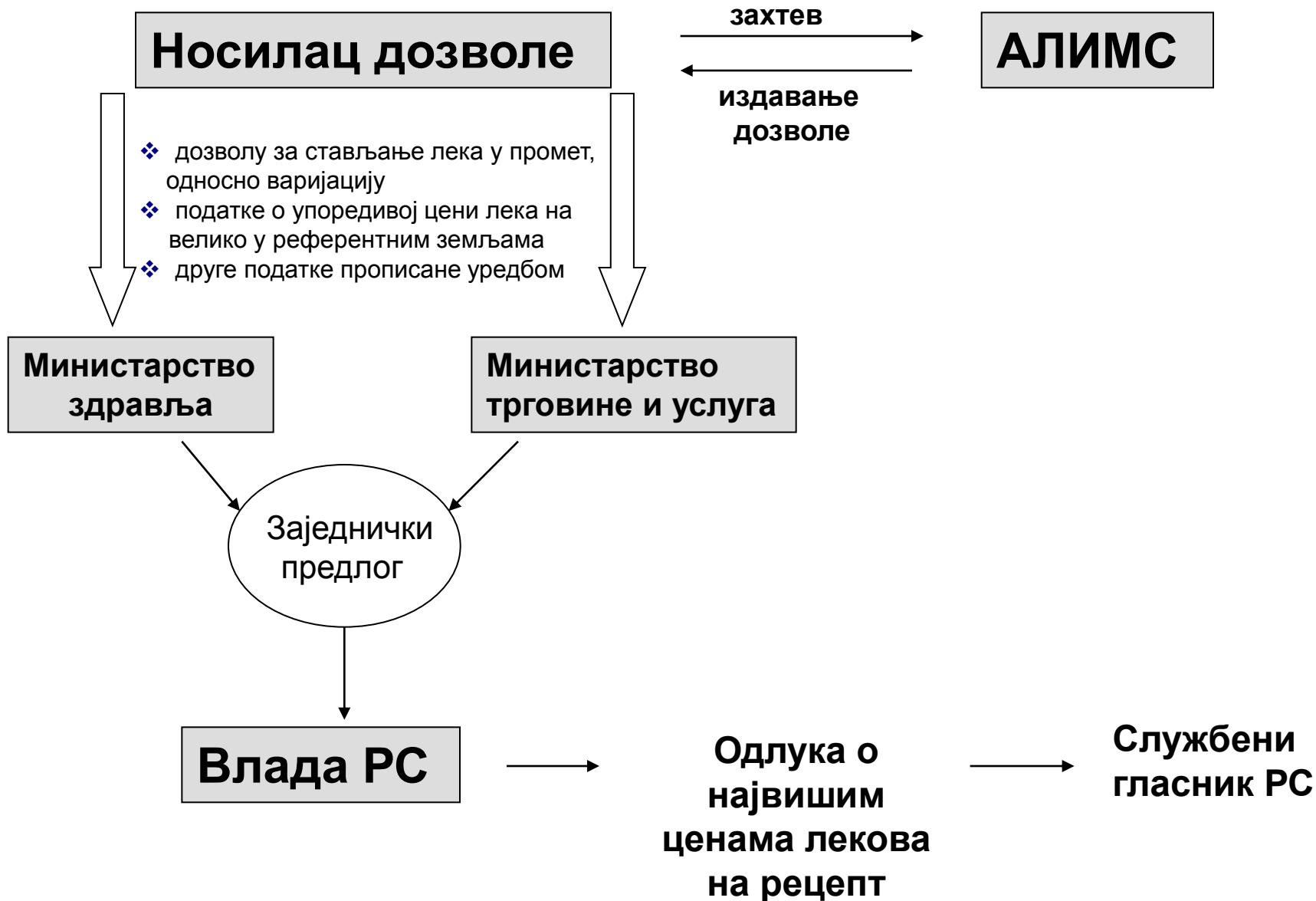
ЗАКОН О ЛЕКОВИМА И МЕДИЦИНСКИМ СРЕДСТВИМА

- Чланом 58. став 1. Закона о лековима и медицинским средствима прописано је да Влада Републике Србије утврђује критеријуме за формирање цена лекова на рецепт, као и највише цене лекова на рецепт, на основу заједничког предлога министра надлежног за послове здравља и министра надлежног за послове трговине.
- Контрола цена примењује се на све лекове чији је режим издавања на рецепт, за које је издата дозвола за лек од АЛИМС-а.
- Забрањен је промет лека за који Влада није прописала највишу цену.
- Цене ОТС лекова су слободне и формира их носилац дозволе за лек.

УРЕДБА О КРИТЕРИЈУМИМА ЗА ФОРМИРАЊЕ ЦЕНЕ ЛЕКОВА

- Уредбом о критеријумима за формирање цене лекова утврђени су критеријуми за формирање цене на велико и цене на мало лекова за хуману употребу.
- Исти критеријуми примењују се за формирање цена лекова домаћих и иностраних произвођача.

Одлука о највишим ценама лекова на рецепт

ОДЛУКА О НАЈВИШИМ ЦЕНАМА ЛЕКОВА ЗА ХУМАНУ УПОТРЕБУ

Одлуком су утврђене цене на велико лекова на рецепт за хуману употребу без пореза на додату вредност (ПДВ).

СПИСАК ЦЕНА ЛЕКОВА садржи:

- Редни број
- ЈКЛ (јединствена класификација лекова)
- АТЦ
- Генеричко име лека (INN)
- Заштићено име лека
- Облик и дозу лека
- Произвођача лека
- Државу производње лека
- Цену на велико у динарима

ВРСТЕ КРИТЕРИЈУМА ЗА ФОРМИРАЊЕ ЦЕНА ЛЕКОВА

Лекови

- упоредива цена лека на велико у референтним земљама;
- просечна упоредива цена лека на велико у референтним земљама;
- однос цене лека на велико у Републици Србији и просечне упоредиве цене лека на велико у референтним земљама.

Лекови из хумане плазме
(због специфичности производње и проблема у снабдевању на светском тржишту)

- калкулација цене лека на велико;
- упоредива цена лека на велико у земљама Европске уније у којима је лек добио дозволу за стављање у промет

Заједнички критеријуми:

- постојећа цена лека на велико;
- показатељи фармакоекономске студије;
- трошкови промета на велико.

РЕФЕРЕНТНЕ ЗЕМЉЕ

земље чије се цене лекова на велико користе
за упоређивање са ценама лекова на велико у Републици Србији.

СЛОВЕНИЈА

најсличнији асортиман
лекова као у Републици Србији.

ХРВАТСКА

ИТАЛИЈА

велики асортиман лекова
са релативно нижим ценама
у оквиру земаља Европске уније

Додатне референтне земље (ако нема у три основне)

- ❖ земља Европске уније у којој се лек производи и у којој је лек добио дозволу за стављање у промет,
- ❖ земље Европске уније у којима је лек добио дозволу за стављање у промет за лек који није добио дозволу за стављање у промет у земљи Европске уније у којој се лек производи и за иновативне лекове.

ИЗВОРИ ПОДАТАКА

Извори података о ценама лекова у референтним земљама јесу последња издања штампаних, односно електронских публикација:

- ❖ Register zdravil Republike Slovenije који се објављује на интернет адреси: <http://www.ivz.si>,
- ❖ Registar lijekova u Hrvatskoj (u predlogu Uredbe koja je u proceduri izvor je: Lista lijekova u Hrvatskoj која се објављује на интернет адреси: <http://www.hzzo-net.hr> и
- ❖ L-Informatore Farmaceutico.
- ❖ У осталим референтним земљама јесу последња издања штампаних или електронских публикација, односно званични подаци надлежних органа за цене лекова тих референтних земаља.

УПОРЕДИВА ЦЕНА ЛЕКА НА ВЕЛИКО

- Упоредива цена лека на велико у референтним земљама јесте цена на велико истог лека у референтним земљама. Под истим леком сматра се лек истог интернационалног незаштићеног имена (INN) и истог фармацеутског облика.
- Упоредива цена лека на велико утврђује се за сваки фармацеутски облик посебно. Ако у референтним земљама постоји исти фармацеутски облик, исте јачине, од разних произвођача с различитим ценама, у обрачун се узима просечна цена лека у свакој референтној земљи.

УПОРЕДИВА ЦЕНА ЛЕКА НА ВЕЛИКО КОЈИ СЕ ДОБИЈА ИЗ ХУМАНЕ ПЛАЗМЕ

- Упоредива цена лека на велико у земљама Европске уније, за лекове који се добијају из хумане плазме јесте цена на велико истог лека у земљама Европске уније.
- Под истим леком за лек који се увози сматра се лек *истог* произвођача, истог INN, истог фармацеутског облика и јачине.
- Под истим леком за лек који се производи у Републици Србији сматра се лек истог INN, истог фармацеутског облика и јачине, од *различитих* произвођача.

ПРОСЕЧНА УПОРЕДИВА ЦЕНА ЛЕКА НА ВЕЛИКО У РЕФЕРЕНТНИМ ЗЕМЉАМА

- Просечна упоредива цена лека на велико у референтним земљама израчунава се тако што се упоредиве цене лека на велико у референтним земљама прерачунате у динаре сабирају и збир се дели са њиховим бројем.

КАЛКУЛАЦИЈА ЦЕНЕ ЛЕКА НА ВЕЛИКО КОЈИ СЕ ДОБИЈА ИЗ ХУМАНЕ ПЛАЗМЕ

Лек из увоза:

- CIP цена (Carriage and Insurance Paid to),
- трошкови царине,
- други зависни трошкови увоза,
- трошкови промета на велико.

Лек који се производи у РС:

- трошкови материјала,
- трошкови зарада,
- трошкови контроле,
- трошкови амортизације,
- остали трошкови пословања
- трошкови истраживања и развоја(2% од напред наведених трошкова)
- трошкови промета на велико.

Цена лека на велико који се добија из хумане плазме не може бити виша од највише упоредиве цене тог лека на велико.

ПАРИТЕТ ЦЕНА

- представља однос цене лека на велико у РС и просечне упоредиве цене лека на велико у референтним земљама, изражава се у проценту и може да износи:
 - ❖ до 80% за генерички лек
 - ❖ до 95% за оригиналан лек
 - ❖ до 100% за иновативан лек (након истека рока од три године од дана појављивања прве терапеутско-фармаколошке паралеле у промету у РС или у Европској унији паритет цена иновативног лека може да износи највише до 95%).

ПОСТОЈЕЋА ЦЕНА ЛЕКА НА ВЕЛИКО

- Постојећа цена на велико лека за хуману употребу јесте цена лека на велико формирана у складу са прописима којима се уређују цене лекова за хуману употребу.
- Критеријум постојећа цена лека на велико примењује се када се мењају постојеће цене.

ПОКАЗАТЕЉИ ФАРМАКОЕКОНОМСКЕ СТУДИЈЕ

- Достављају се:
- за формирање цене нових лекова
- за формирање цене лекова за које није могуће утврдити упоредиву цену ни у једној од публикација референтних земаља (таквих лекова има 292 од укупног броја од 3518 лекова чије се цене објављују).
- за лекове који имају утврђену цену у Републици Србији, али носилац дозволе за стављање лека у промет поднесе захтев за повећање цене лека.

ПОКАЗАТЕЉИ ФАРМАКОЕКОНОМСКЕ СТУДИЈЕ

- 1) цена лека на велико за оригинално паковање;
- 2) дневно дефинисане дозе лекова по подацима Светске здравствене организације (у даљем тексту: DDD), као и АТЦ шифра лека;
- 3) цене лекова на велико по DDD;
- 4) односи цена лекова на велико по DDD;
- 5) економски ефекти дужине трајања лечења, једног терапијског циклуса, месечне или укупне терапије, коришћењем препоручене терапијске дозе;
- 6) компаративна анализа трошкова и исхода коришћења лекова са фармаколошко-токсиколошког, здравственог и економског аспекта.

ПОКАЗАТЕЉИ ФАРМАКОЕКОНОМСКЕ СТУДИЈЕ

- Ако се у промету у Републици Србији налази лек истог INN показатељи фармакоекономске студије односе се на лекове истог INN.
- Ако се у промету у Републици Србији не налази лек истог INN показатељи фармакоекономске студије односе се на терапеутско-фармаколошко упоредиве лекове, односно на лекове за исту групу пацијената и исту индикацију.

ИЗУЗЕЦИ ЗА ФОРМИРАЊЕ ВИШЕ ЦЕНЕ ЛЕКА НА ВЕЛИКО (ЧЛАН 12)

Изузетно од прописаног нивоа паритета цена за генерички, оригиналан и иновативан лек виша цена лека на велико може се формирати:

- ради обезбеђивања снабдевености тржишта потребним лековима,
- за лекове од ширег јавно-здравственог интереса,
- за лекове за лечење болести од већег социјално-медицинског значаја
- за лекове који се примењују у савременој терапији
- ради усклађивања паритета цена лекова истог INN.

ОГРАНИЧЕЊА ЗА ФОРМИРАЊЕ ВИШЕ ЦЕНЕ ЛЕКА НА ВЕЛИКО

Изузетно од прописаног нивоа паритета цена за генерички, оригиналан и иновативан лек виша цена лека на велико не може бити виша:

- од 100% просечне упоредиве цене лека на велико у референтним земљама, односно
- од највише упоредиве цене на велико оригиналног лека у референтним земљама , односно
- од највише упоредиве цене на велико истог лека у земљама Европске уније у којима је лек добио дозволу за стављање у промет.

Под истим леком сматра се лек истог произвођача, истог INN, истог фармацеутског облика, исте јачине и истог броја јединица дозирања у паковању.

ТРОШКОВИ ПРОМЕТА НА ВЕЛИКО

- Трошкови промета на велико садржани су у цени лека на велико у висини од 6% од цене лека на велико, чији је режим издавања на рецепт.
- У цени на велико увозног лека садржани су трошкови царине и други трошкови увоза.

ТРОШКОВИ ПРОМЕТА НА МАЛО

- Критеријум за формирање цене лекова на рецепт у промету на мало јесу трошкови промета на мало у висини до 12%, који се зарачунавају на цену лека на велико формирану у складу са критеријумима из ове уредбе.

ЦИЉЕВИ СПРОВОЂЕЊА ПОЛИТИКЕ ЦЕНЕ ЛЕКОВА

- Доступност лека пацијентима
- Отварање тржишта за повећање броја лекова (обезбеђивање снабдевености тржишта потребним лековима и јачање конкуренције применом објективних и транспарентних критеријума за формирање цена лекова)
- Рационална употреба финансијских средстава РЗЗО-а (омогућавање надокнаде трошкова за потребне лекове из ограничених средстава РЗЗО-а)
- Отклањање диспаритета цена лекова са ниским паритетом (углавном домаћи лекови).

ПОЧЕТАК СПРОВОЂЕЊА ПОЛИТИКЕ ЦЕНА ЛЕКОВА – 2004. ГОДИНЕ

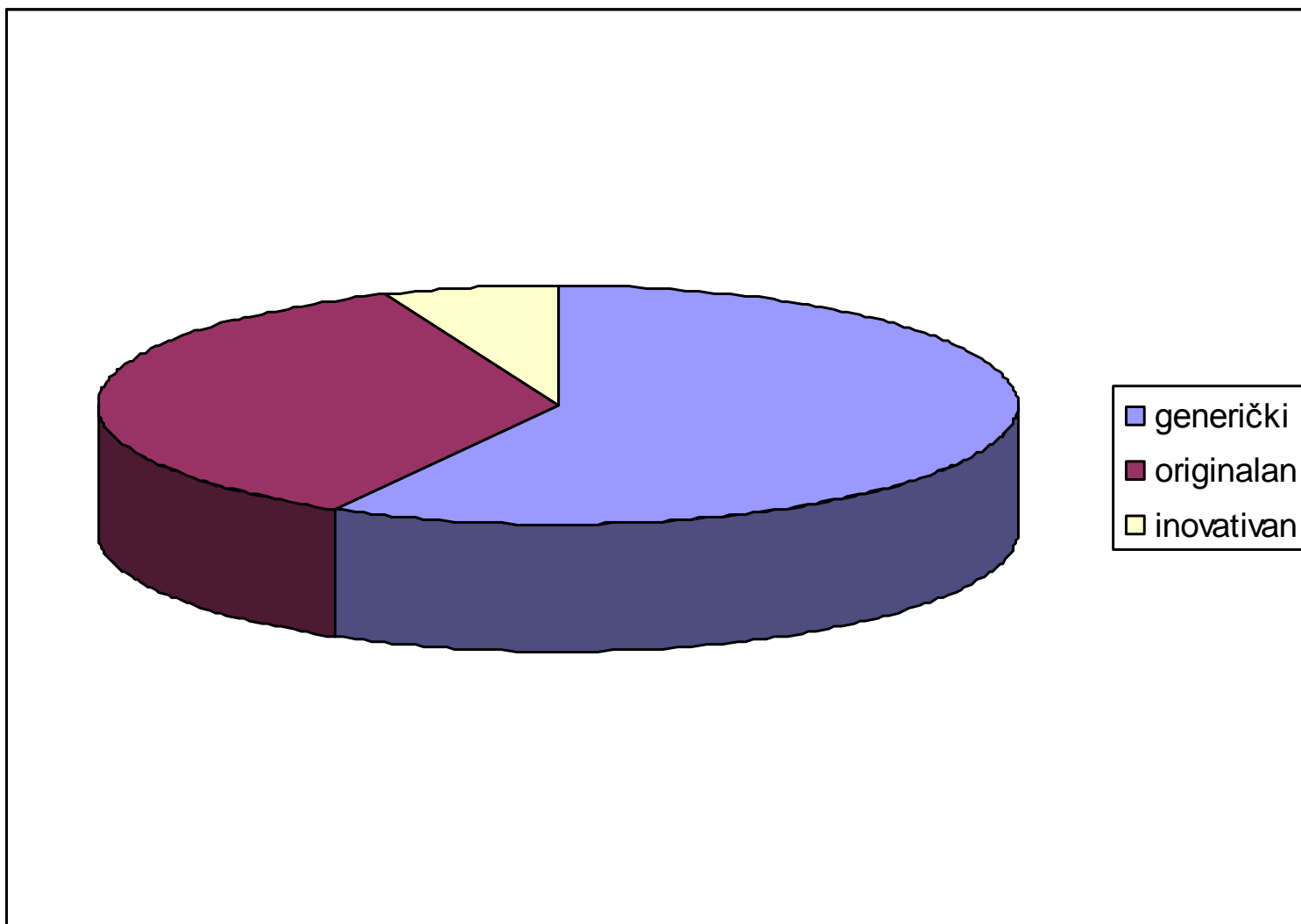
- Правни основ за контролу цена лекова створен доношењем Закона о лековима и медицинским средствима (август 2004. године).
- Уредба о критеријумима за формирање цена лекова (октобар 2004. године) – транспарентни, објективни и идентични критеријуми за домаће лекове и лекове из увоза.
- Успостављен систем: international reference prices и internal reference prices (систем међународног поређења цена, као и поређења цена упоредивих лекова на тржишту РС)
- Одлука о ценама лекова за хуману употребу (април 2005. године – око 2400 објављених цена лекова).
- Успостављена контрола цена за све лекове са дозволом за лек, независно од режима издавања лека.
- Просечан паритет домаћих лекова износио око 32%

ОДЛУКА О НАЈВИШИМ ЦЕНАМА ЛЕКОВА ДАНАС

- без ОТС лекова (избрисане цене за 352 лека из Одлуке о ценама у јуну 2010. у складу са новим Законом)
- објављивање цене је неопходан услов за промет лека на рецепт на тржишту РС

статус лека	број лекова на рецепт са објављеним ценама		заступљеност (%)	просечан паритет (%)	макс. паритет (%)
генерички	2041		58,0	69,4	80
оригиналан	1258		35,8	88,4	95
иновативан	219		6,2	99,4	100
укупно	домаћи 1127	3518	32,0	66,3	
	увозни 2391		68,0		

ЗАСТУПЉЕНОСТ У ПОГЛЕДУ СТАТУСА ЛЕКОВА У ОДЛУЦИ О НАЈВИШИМ ЦЕНАМА ЛЕКОВА

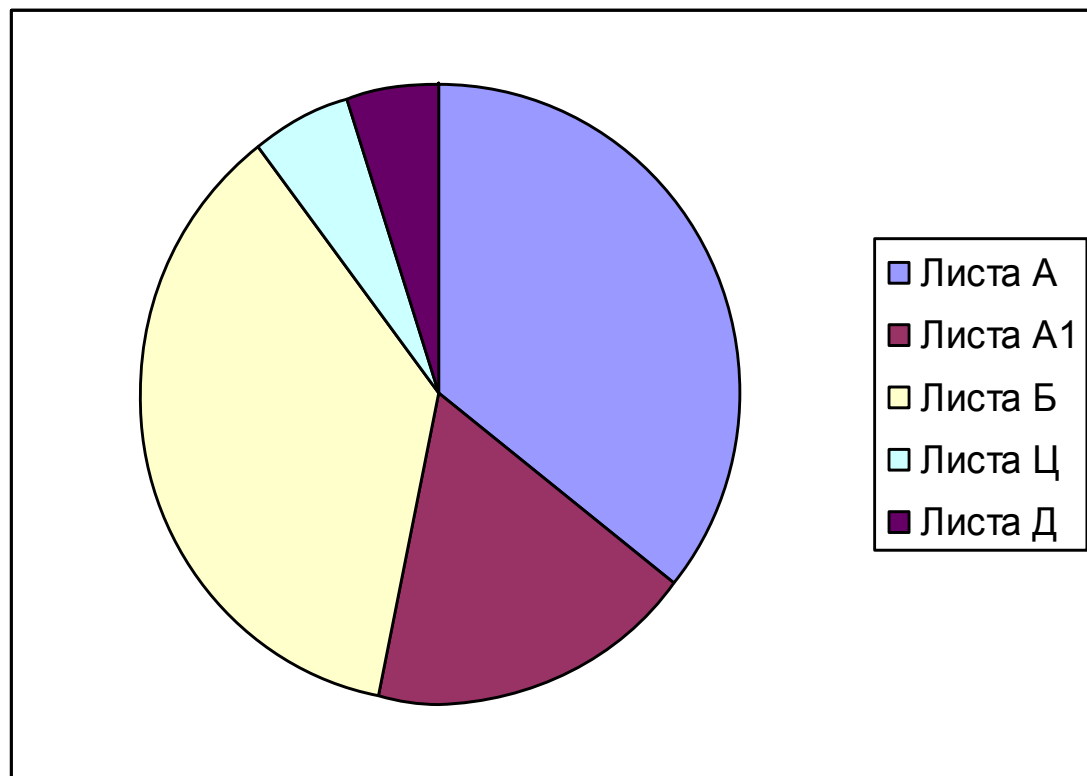
ЗАСТУПЉЕНОСТ ЛЕКОВА НА ЛИСТИ ЛЕКОВА РЗЗО-а

	Број ИНН	Број различитих заштићених назива лека	Број ЈКЛ (укупан број лекова укључујући разл. ф.о. и дозе)
Листа А	236	406	681
Листа А1	114	202	333
Листа Б	234	420	702
Листа Ц	33	39	98
Листа Д	98		
УКУПНО	715	1067	1814

ЦЕНЕ ЛЕКОВА НА ЛИСТИ ЛЕКОВА

- Цене лекова на Листи лекова су у просеку за око 10% ниже од цена из Одлуке о највишим ценама лекова за хуману употребу.

- Цене оригиналних лекова на Листи лекова су исте као цене генеричких директних паралела на Листи лекова

РЕВИДИРАЊЕ ЦЕНА ЛЕКОВА

Динамика обавезног ревидирања цена лекова није прописана (успостављен је систем годишњег ревидирања цена свих лекова у односу на упоредне земље)

Промене цена лекова врше се у зависности од:

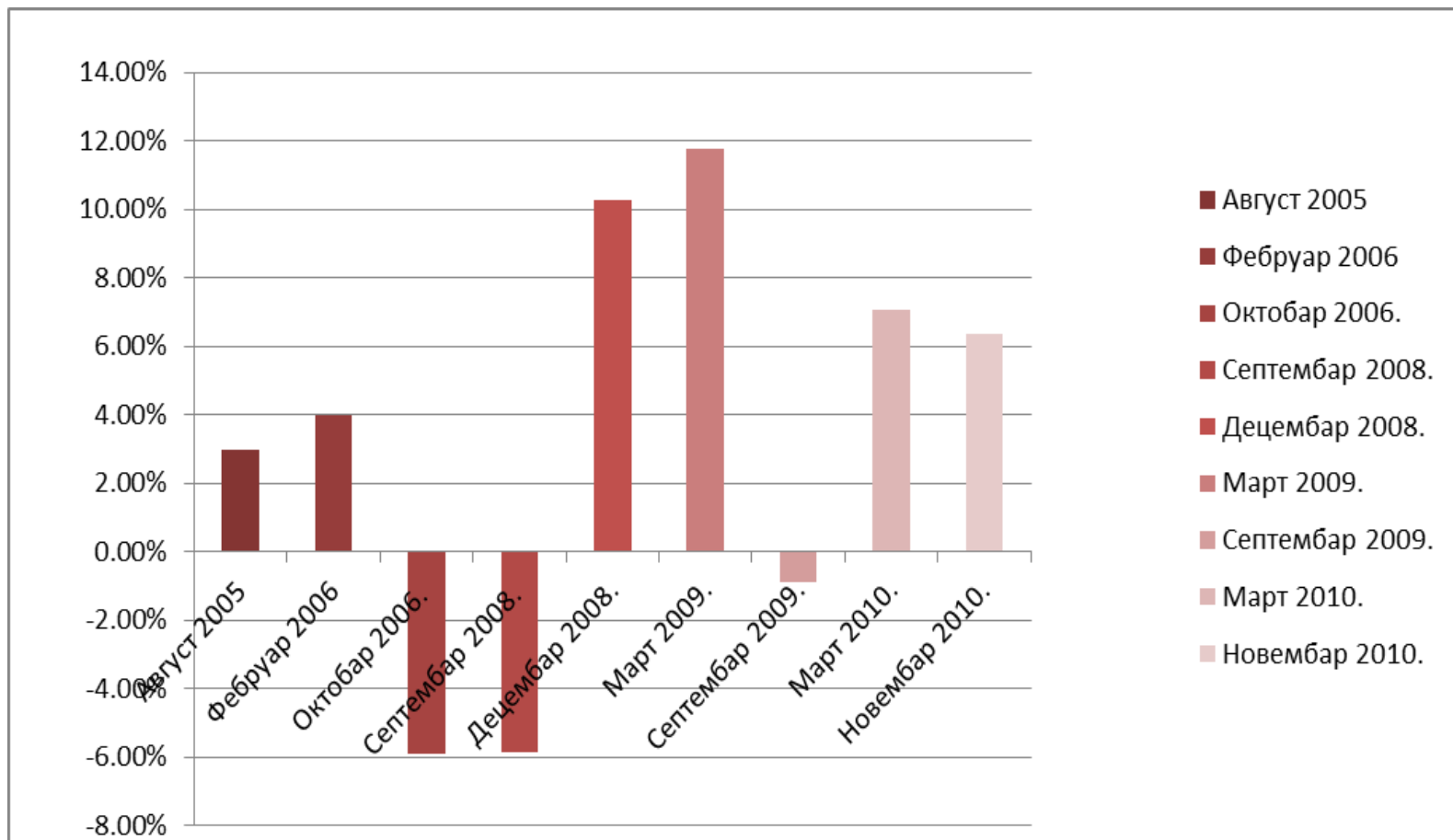
- Промене курса евра/куне у односу на динар
- Промене упоредивих цена лекова у референтним земљама
- Промене СІР цена лекова који се добијају из хумане плазме
- Ради отклањања диспаритета цена
- На основу захтева за повећање цена лекова који су фармакоекономски оправдани.

ПРОМЕНА ЦЕНА ЛЕКОВА ПО ОСНОВУ ПРОМЕНЕ КУРСА

- За прерачун упоредивих цена на велико и СІР цена у валути у динаре примењује се средњи курс валуте према динару по курсној листи Народне банке Србије на дан када се врши прерачунавање.
- Дан када се врши прерачунавање прописан је уредбом (датум).
- Промене цена лекова у зависности од промене средњег курса евра према динару извршене су:

датум прорачуна валуте у динаре	процент корекције цена због курсне разлике (+ повећање; - снижење)
Август 2005	+3.00%
Фебруар 2006	+4.00%
Октобар 2006.	-5.90%
Септембар 2008.	-5.85%
Децембар 2008.	+10.28%
Март 2009.	+11.76%
Септембар 2009.	-0.87%
Март 2010.	+7.06%
Новембар 2010.- у процедури усвајања	+6.37%

ПРОМЕНА ЦЕНА ЛЕКОВА ПО ОСНОВУ ПРОМЕНЕ КУРСА

ПРОМЕНЕ ЦЕНА ЛЕКОВА ПО ОСНОВУ ПРОМЕНА УПОРЕДИВИХ ЦЕНА

- Промене цена лекова по основу промена упоредивих цена лекова у референтним земљама извршене су у 2008, 2009. и 2010. години.
- У процедури је доношење Одлуке о највишим ценама лекова на рецепт на основу публикација цена референтних земаља у 2010. години.
- Годишња ревизија цена лекова - средство за бољу доступност лекова пацијентима, уштеду финансијских средстава и уједначавање паритета цена.

ЕФЕКТИ ГОДИШЊЕ РЕВИЗИЈЕ ЦЕНА НА ОСНОВУ ПРОМЕНА УПОРЕДИВИХ ЦЕНА У РЕФЕРЕНТНИМ ЗЕМЉАМА

	2008 (однос упоредивих цена 2007/2004)	2009 (однос упоредивих цена 2009/2008)	2010 (однос упоредивих цена 2010/2009)
СЛОВЕНИЈА	- 9.8%	- 2.1%	- 5.5%
ХРВАТСКА	- 13.3%	- 12.1%	- 6.2%
ИТАЛИЈА	- 10.9%	- 5.7%	- 14.2%
Ефекат ревизије упоредивих цена у реф. земљама на цене у Србији	- 4.4%	- 4.6%	- 5.6%

ПРОМЕНЕ ЦЕНА ЛЕКОВА ПО ОСНОВУ ОТКЛАЊАЊА ДИСПАРИТЕТА ЦЕНА

- у односу на просечне
упоредиве цене лекова
у референтним
земљама
извршене су:

Датум	Група лекова	Повећање цене у процентима
Април 2005.	Паритет < 32%	20%
Фебруар 2006.	Паритет <35%	10%
Јул 2006.	Паритет <40%	6%
Октобар 2006.	Паритет <40%	4%
Октобар 2006.	Паритет <45%	6.27%
Мај 2007.	Паритет <45%	13.30%
Септембар 2008.	Појединачно отклањање диспаритета, у складу са чл. 12. Уредбе, за око 190 лекова, повећање углавном до 35%	
Децембар 2008.		
Март 2009.		
Јун 2009.		
Октобар 2009.		
Децембар 2009.		

ЦЕНЕ ЛЕКОВА ОДОБРЕНЕ ПО ЧЛАНУ 12.

- У периоду 2008 – 2010. године, на основу поднетих захтева од носилаца дозволе за лек, по члану 12.

Уредбе:

- ради обезбеђивања тржишта лековима од изузетног јавно-здравственог, односно медицинског значаја (за 13 лекова који немају паралелни лек у РС одобрене су цене на паритету који превазилази највиши дозвољени паритет у односу на статус лека, али у складу са прописаним ограничењем).
- ради отклањања диспаритета цена, односно ради омогућавања наставка снабдевања тржишта неопходним лековима (за око 200 лекова одобрено је повећање цена у оквиру дозвољеног паритета у складу са статусом лека, углавном у оквиру појединачних отклањања диспаритета за лекове са изузетно ниским паритетом)

РЕЗУЛТАТИ СПРОВОЂЕЊА ПОЛИТИКЕ ЦЕНА ЛЕКОВА

- Број издатих дозвола за лек у периоду од 2004 - 2010. године повећан више од два пута (са око 2500 на 5133 лекова).
- Промет лекова, вредносно исказан, у периоду од 2004 -2009. године повећан скоро три пута (са 24,19 на 71,20 милијарди динара).
- Просечан паритет домаћих лекова, у периоду од 2004-2010. године повећан више од два пута (са око 32% на 66,3%) – као резултат отклањања диспаритета и снижења упоредивих цена лекова у реф. земљама.
- Развој фармацеутског тржишта и повећање конкуренције као један од начина за обезбеђивање сигурније доступности лека пацијентима и ефективног утрошка финансијских средстава РЗЗО-а за надокнаду трошкова лекова.
- Либерализација цена ОТС лекова у јулу 2010. године

БРОЈ ИЗДАТИХ ДОЗВОЛА ЗА ЛЕК

година	број издатих дозвола за "нове" лекове	број издатих обнова дозволе за лек	укупан број издатих дозвола за лек
2005	214	139	353.00
2006	522	342	864.00
2007	487	480	967.00
2008	694	525	1219.00
2009	679	512	1191.00
до нов. 2010	539	160	699.00
укупно	3135	2158	5133.00

ПРОМЕТ ЛЕКОВА 2004-2009

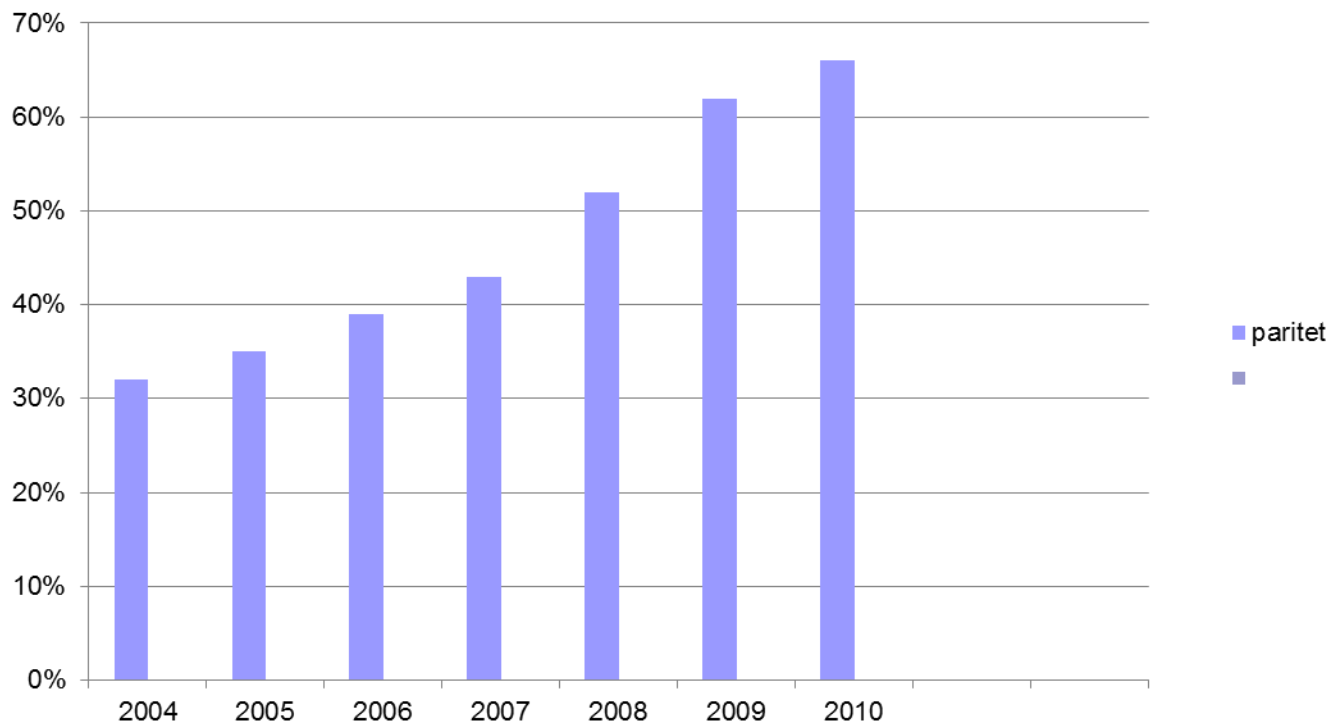
Година	укупан промет (у динарима)	укупан промет (у еурима)	индекс раста промета у динарима у односу на 2004.год.	ДДД/1000становн ика/дневно
2004	24.190.614.359	339.279.303	100.00	1.084
2005	32.143.911.098	380.716.701	132.88	1.094
2006	42.389.483.753	510.833.609	175.23	1.013
2007	54.690.625.906	687.588.174	226.08	1.084
2008	65.972.228.169	799.082.221	272.72	1.219
2009	71.200.588.899	741.981.960	294.33	1.177

ПАРИТЕТИ ЦЕНА ДОМАЋИХ ЛЕКОВА

Година	Паритет (%)
2004	32
2005	35
2006	39
2007	43
2008	52
2009	62
2010	66

ПОВЕЋАЊЕ ПАРИТЕТА ДОМАЋИХ ЛЕКОВА У ПЕРИОДУ 2004 - 2010. ГОДИНЕ

- Домаћи лекови су углавном (95%) генерички лекови – максималан паритет 80%

БРУТО ДОМАЋИ ПРОИЗВОД

- БДП у Србији у 2009. год. је 4 пута нижи од Словеније и око 2,5 пута од Хрватске
- Издаци за здравство су око 14% укупних расхода буџета државе
- Ниво потрошње Србије за здравствену заштиту је око 6% БДП

Транзиционе економије	Милиони ЕУР			Просечна стопа раста 2001-2008 (%)	Стопа раста у 2009. (%)	БДП/ст. ЕУР		
	2001	2008	2009			2001	2008	2009
Бугарска	15.250	34.118	33.877	5,6	-5,0	1.900	4.500	4.400
Румунија	45.357	137.035	115.869	6,2	-7,1	2.000	6.500	5.400
Мађарска	59.521	105.244	93.086	3,4	-6,3	5.800	10.500	9.300
Хрватска	25.501	48.183	45.143	4,5	-5,8	5.000	10.700	10.200
Словенија	22.707	37.516	34.894	4,4	-7,8	11.400	18.400	17.100
Србија	12.821	33.418	30.916	5,4	-3,0	1.700	4.550	4200

Извор: РЗР, Eurostat, националне статистике.

Шта даље

- Наставак контрола цена лекова - као ефикасан модел којим се обезбеђује доступност лекова пацијентима али и усклађивање могућности здравственог система, стално растућих потреба пацијената и захтева фармацеутске индустрије (домаће и иностране)
- Политика цена лекова – као једна од мера за развој фармацеутског тржишта, отклањање диспаратности цена лекова, обезбеђење боље снабдевености тржишта потребним лековима, веће конкуренције којом се постиже већа доступност лекова пацијентима
- Континуирана годишња ревизија цена лекова у односу на упоредиве земље али и у односу на друге земље (нпр. Бугарска, Румунија и др. земље ЕУ које имају нижи ниво цена лекова)
- Ревизија прописаних критеријума за формирање цена лекова (нпр. систем упоређивања генеричких лекова међусобно, као и иновативних међусобно и др)
- Постепено развијати систем заступљеног и у ЕУ – са појавом лекова новије генерације носиоци дозвола за стављање лека у промет самоиницијативно или на основу одлуке регулаторних органа снижавају постојеће цене лекова

Хвала на пажњи